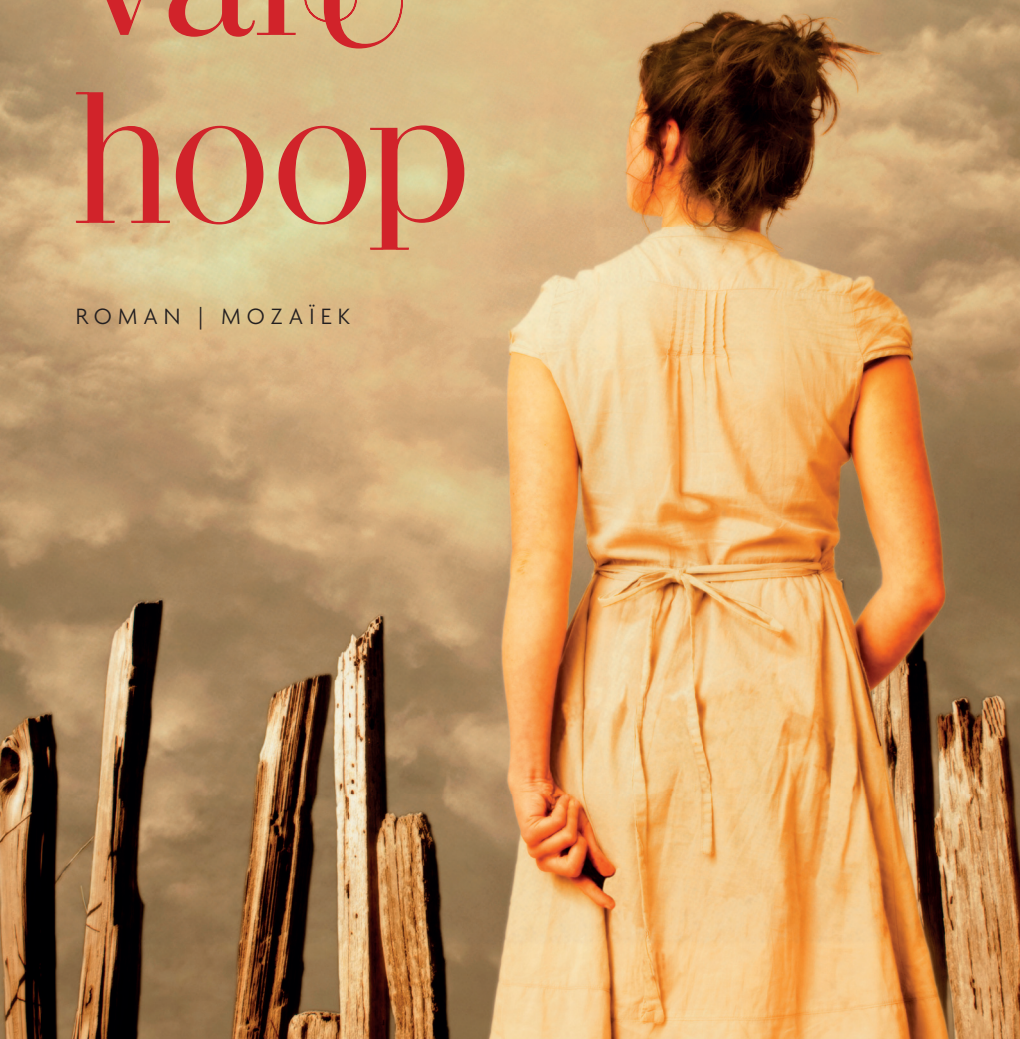

KAREN HALVORSEN SCHRECK

Een ketting van hoop

ROMAN | MOZAÏEK

KAREN HALVORSEN SCHRECK

Een ketting van hoop

Vertaald door Roeleke Meijer-Muilwijk

Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

1

Charlie wekt me als hij overeind komt; de veren in het matras knarsen onder zijn lange lichaam. Het is zo vroeg in de ochtend dat de zon nog moet opkomen, waardoor onze kleine slaapkamer in schaduwen is gehuld. Maar ik kan zijn gestalte onderscheiden en zie dat hij slaperig op de rand van het bed zit. Ik ruik zijn warme huid. De geur van Ivory-zeep en daarnaast een zanderige zweem van Lava, de harde zeep met gemalen puimsteen. Elke avond, als hij terugkomt van het olieveld, begint Charlie met een blok Lava – hij schuurt zichzelf dan helemaal schoon – en doet het nog eens over met Ivory, omdat hij weet dat ik die geur lekkerder vind. Pas als hij alle olie, vet en aarde als een tweede huid heeft afgeworpen, trekt hij me in zijn armen. ‘Mevrouw Warren,’ zegt hij dan, want hij kan nog steeds niet geloven hoe goed we het getroffen hebben. ‘Meneer Warren,’ zeg ik vervolgens op mijn beurt, want ook ik kan het nog steeds niet geloven. Hier zijn we, nog maar drie maanden getrouwd, in het rijke bezit van onze eigen hut in het oliekamp, compleet met keuken, slaapkamer, voorkamer en een privaat erachter. Overal om ons heen is ontbering, daarbuiten in het grote onbekende, maar ook hierbinnen, dichtbij. Onze voorraadkast met zijn karige inhoud, onze versleten kleren en af-dankertjes van meubels – zelfs het matras is van Charlies tante geweest, voordat het van ons werd – getuigen van de zware tijd waarin we leven. Twee maanden voor onze bruiloft kon Charlie

aan de slag als arbeider op dit olieveld in het oosten van Texas. Hij kwam hier zonder mij wonen en ging aan het werk. De zeldzame uren dat hij niet op het olieveld was of sliep, gebruikte hij om dit huis in gereedheid te brengen: hij zette houten muren neer, maakte een dak van golfplaten, legde planken neer voor de vloer en zaagde een raam uit. En hier zijn we dan, zo gelukkig als een pasgetrouwd stel maar kan zijn. John D. Rockefeller, de rijkste van alle oliebaronnen, zou niet gelukkiger kunnen zijn. Hij is zelfs minder gelukkig dan ik, durf ik te wedden. John D. Rockefeller heeft Charlie niet in zijn leven.

Een treurduif roept ons door het open raam vanuit de schrielse valse christusdoorn die naast ons huis groeit. De schaduwen zijn nu verbleekt tot precies dezelfde kleur grijs als de treurduif. Inmiddels komt de zon langzaam op. De gordijnen hangen loodrecht naar beneden; geen briesje brengt ze in beweging. Het wordt ongetwijfeld weer een verstikkend warme dag. Een dodelijke hittegolf in maart. Wie had dat gedacht. Maar ja, wie had gedacht dat de afgelopen winter en de vroege lente zo droog zouden zijn? De droogte is zo erg dat de zandstormen op sommige dagen over het oosten van Texas heen rollen, over ons heen en verder, tot ze zelfs verafgelegen steden als New York en Washington bereiken. Vorige week nog was het Vrijheidsbeeld gehuld in een waas van prairiezand, heb ik gehoord. Ook het Witte Huis was plots een stuk minder wit. Charlie zegt dat hij en de andere mannen op het olieveld soms maar een paar centimeter voor ogen kunnen zien. De statische elektriciteit kraakt in de lucht. Blauwe vonken springen over van de metalen gereedschappen en het prikkeldraad, zodat het werk nog gevaarlijker wordt dan het al was. Als twee mannen tegen elkaar opbotsen, ontstaat er een vonk die zo krachtig is dat ze allebei tegen de grond kunnen slaan.

Charlie klaagt nooit, maar elke dag rond het middaguur, zelfs als de hemel staalblauw is en de zon verschroeiend schijnt – geen stof in zicht, zelfs niet aan de horizon – word ik ziek van ongerustheid. Soms komt er zo veel stof tegelijk in je neus en

keel dat je amper kunt ademen. Soms, als er niets aan gedaan wordt, krijg je stoflongontsteking en dan kun je niet meer ademen. En dan heb ik het nog niet over hitteberoertes gehad; die komen nog het meest voor.

Misschien ga ik vandaag naar Charlie toe met een kan koud water en een handdoek. Ik kan wel een lift krijgen, maar als ik daar ben, zal het niet meevallen. ‘Vrouw op het terrein!’ zal iemand roepen, en de vaste en losse arbeiders – mannen van een ander slag dan Charlie – zullen fluiten en commentaar leveren. Maar de aanblik van mijn man die afkoelt en zijn hoofd in zijn nek legt om te drinken, van de spieren in zijn keel die op en neer bewegen als hij slikt... Nou, daar heb ik alles voor over. Laat ze maar fluiten en commentaar leveren. Ik zal water op de handdoek gieten en Charlies armen over de hele lengte afwrijven. Van zijn schouders tot aan zijn vereelde vingertoppen zal ik de smeer wegvegen en zijn door de zon verschroeide huid verzorgen.

Mijn hart bonst heftig en ik leg mijn hand op mijn borst. ‘Charlie?’

Hij houdt zijn hoofd scheef en ik zie aan zijn hele houding dat hij aandachtig luistert. De treurduif... die probeert hij te horen. Charlie is dol op het geluid van die vogel, maar de laatste tijd tuiten zijn oren bijna voortdurend als gevolg van het lawaai op het olieveld. Hij zegt dat je niet weet wat kabaal is tot je een spuitter gehoord hebt. Tweëntwintig jaar oud en nu al verliest hij het vermogen om zachte geluiden te onderscheiden. Het gedempte, hese koeren van de treurduif. Mijn stem die zacht zijn naam noemt. Het verlangen in mijn stem. Hij heeft het allemaal niet gehoord.

Ik pak Charlies arm en zeg zijn naam iets harder. Hij draait zich om. ‘Hé, hallo daar.’ Nu rust zijn warme hand op mijn middel. ‘Het was niet de bedoeling om je wakker te maken, Ruth.’

Inmiddels is het licht genoeg om de sproeten te zien die zijn scherpe neus en hoge jukbeenderen sieren. De koperkleurige plukken die opglanzen in zijn krullende, kastanjebruine haar.

De fijne lijntjes bij de hoeken van zijn blauwe ogen, zo blauw als de klokjesbloemen in het veld achter mijn ouderlijk huis in Alba, Oklahoma. Tussen die bloemen liet ik me vroeger neerzakken als het binnen, in huis, moeilijk werd. Nu is Charlies blik voldoende troost, samen met de rest van hem, van mijn geweldige man.

Ik hoor mezelf zuchten. Die zucht zou uitgelegd kunnen worden als weemoed. Of als begeerte, wat het in werkelijkheid is.

Charlie glimlacht. 'Blijf maar in bed. Ik zal koffiezetten.'

Hij maakt aanstalten om op te staan, maar ik houd hem vast. 'Ons bed is een eiland,' zeg ik.

Dat is een spel dat we graag spelen. Op een dag willen we samen de oceaan zien. Tot die tijd doen we alsof.

'Ruthie.' Charlie kijkt me aan. 'Je weet welke dag het is.' Zijn ene mondhoek krult op in een glimlach. 'Het is geen zondag of kerstfeest. Een gewone doordeweekse maandag in maart, dat is het. Als dit een sprookje was waarin ik één wens mocht doen, zou ik dat veranderen, geloof me.'

'Het is amper vijf uur.' Ik tuur naar de ronde klok op het tafeltje naast ons bed, met zijn drie korte pootjes. 'Het is zelfs nog geen kwart vóór!' Stralend kijk ik Charlie aan, triomfantelijk. 'We hebben nog tijd. We hoeven niet... je weet wel.' Ik kruip weer lekker onder de met de hand gemaakte huwelijksquilt die juffrouw Berger – mijn voormalige werkgeefster, de bibliothecaresse van Alba – uit haar eigen uitzetkist gehaald heeft om mij cadeau te geven. Juffrouw Berger, die besloten heeft dat zij nooit zal trouwen, wilde graag dat die quilt goed gebruikt zou worden. Nou dan. Ik til de rand van de quilt op, zodat Charlie samen met mij onder de in elkaar grijpende ringen lichtgekleurde stof kan liggen. 'We zouden nog heel even hier kunnen blijven, en... nou, je weet wel.'

Charlie weet het. Als hij bij mij terugkomt, onder de quilt, zal ons bed veranderen in een eiland en de vloer in een oceaan. Ons eiland zal Hawaï worden, of Barbados, Bermuda of Bali. Of

misschien is een eiland uit een groep leuk: een van de Galapagos-eilanden, de Cycladen of de Canarische eilanden. Plekken die we tijdens de aardrijkskundelessen in kaart gebracht hebben, eilanden met namen die zoet smaken op mijn tong. Schipbreukelingen zullen Charlie en ik zijn, en dromerig zullen we wegdrijven, in elkaar verdwalen, ver van de beschaving, vrij van stof, droogte en de eisen die het leven aan ons stelt.

Charlie leunt naar me toe en aan zijn lippen ontsnapt een laag geluid, iets wat het midden houdt tussen spinnen en grommen. Het ronde identificatieplaatje dat hij altijd draagt – het is van zijn vader geweest, die in de wereldoorlog gestorven is – glijdt onder zijn pyjamajas vandaan en bungelt aan het leren koord in de lucht tussen ons in. Het zilverkleurige plaatje schommelt heen en weer, zo gelijkmatig als het horloge van een hypnotiseur. Charlie komt dichterbij. Ik strek mijn armen uit boven mijn hoofd en geniet van het wachten. Nog even en we zullen weer één zijn.

Maar dan, als hij bijna dichtbij genoeg is om me te kussen, verandert zijn gezichtsuitdrukking en hij trekt zijn hoofd weg. ‘Niks ervan.’ Hij stopt de quilt in om me heen. ‘Vandaag boren we op een nieuw stuk land. Ik moet nog eerder beginnen dan anders.’

Nog altijd laat ik Charlie niet gaan. Mijn handen doen allerlei spelletjes terwijl ik hem vast blijf houden, tot hij me uiteindelijk de kieteldood bezorgt en ik hem wel móét loslaten. Dan vliegt hij overeind en meteen is ons eiland gewoon een bed waar hij niet meer in ligt en onze oceaan is gewoon een vloer waar hij overheen loopt naar de verre horizon die gewoon de keuken is.

En zo begint deze dag, maandag. Voor mij een dag in het oliecamp, met zijn goede en minder goede kanten, voor Charlie een dag vol van het zware werk op het olieveld. Daar zal hij bevelen geven en aannemen en werken tot hij erbij neervalt, grond openbreken en diep boren om de zwarte aardolie die mannen als John D. Rockefeller schatrijk maakt en ons helpt om de touwtjes aan elkaar te kunnen knopen naar boven te brengen.

Terwijl Charlie zich aankleedt, loop ik op blote voeten in mijn nachtjapon naar de keuken. Nu is er geen tijd meer te verspillen; het ontbijt moet klaargemaakt worden. Ik steek het fornuis aan, flans een paar broodjes in elkaar en bak onze laatste drie eieren in de koekenpan. De randjes van de eieren moeten hard en knapperig worden, zodat we kunnen doen alsof het spek is. Daar maken we altijd een hele vertoning van. Ik warm ook een blik bonen op. Aangezien Charlie weer een lange dag voor de boeg heeft, neem ik wel genoeg met wat bonen en een broodje.

Hij gaat aan tafel zitten, waarna ik onze borden neerzet. Ik ga ook zitten en we pakken elkaars handen vast. Als ik onze handen zo zie, huid tegen huid, vallen me de vele verschillen tussen Charlie en mij op. Mijn huid krijgt geen sproeten in de zon, zoals de zijne. Nee, al doe ik nog zo mijn best om me te bedekken, ik word meteen bruin, even bruin als de broodjes op onze borden. Ook mijn haar is bruin, behalve in de zomer, als er strepen zonnig blond in verschijnen. Maar niets, zelfs de zon niet, kan de kleur van mijn ogen veranderen. Die zijn zwart, zo donker als mijn stemming kon zijn voordat Charlie en ik trouwden en uit Alba vertrokken. In mijn ogen is geen spoor te vinden van het blauw van de klokjesbloem; ze zijn zo donker als een stormachtige nacht. Dat zou ik graag aan mezelf veranderen – vooral die sombere buien – maar Charlie zegt dat het prima is dat we zo verschillend van karakter zijn. ‘Bij jou is het glas altijd halfleeg, bij mij is het altijd halfvol. Samen hebben we altijd het hele glas vol,’ zegt hij dan plagend. Eén keer heb ik hem van repliek gediend: ‘Halfleeg, ammehoela. Zonder jou zou ik gewoon leeg zijn.’ Toen keek hij me niet meer vrolijk aan, maar bezorgd, dus dat heb ik daarna nooit meer gezegd.

Soms voel ik me net een kind als Charlie mijn handen vasthoudt. Niet het eenzame kind dat ik vroeger was, maar een geliefd en beschermd kind. Dat is een hartverwarmend gevoel. Soms moet ik mezelf eraan herinneren dat ik volwassen ben.

Dat is tot nu toe de enige bron van spanning tussen Charlie en mij. 'Laat je horen,' heeft hij een keer op boze toon gezegd. 'Doe niet zo slaafs.'

'Laten we bidden,' zeg ik nu. Mijn stem klinkt duidelijk en zelfbewust, luid genoeg om gehoord te worden. Samen danken we God hardop voor het eten, voor het werk en voor elkaar. Zoals altijd voeg ik daar een stil dankgebed aan toe, omdat we samen mogen bidden. Sinds Charlie en ik getrouwd zijn, voel ik me dichterbij God dan ooit tevoren. Dit gezamenlijke gebed is volkomen anders dan alles wat ik in mijn jeugd gehoord heb, zowel thuis als in de Heilige Kerk van de Verlosten, opgericht door mijn vader en een paar anderen die vonden dat de andere kerken in de stad niet goed genoeg waren. Deze mannen huurden een klein gebouwtje, noemden zichzelf 'ouderlingen', zochten en vonden hun eigen predikant en stichtten hun eigen verbond. In de Heilige Kerk van de Verlosten heeft niemand iets te zeggen. De ouderlingen spreken voor alle anderen. Zij zijn ook de enigen die mogen bidden.

'Amen,' zeggen Charlie en ik tegelijk.

Charlie tast meteen toe. Of, beter gezegd, hij maakt aanstalten. Voordat hij een hap neemt, aarzelt hij en bekijkt mijn portie. Dan legt hij zijn broodje terug, schuift zo veel mogelijk ei op zijn vork en steekt die uit naar mijn bord. Ik gris mijn bord weg. 'Ik heb geen honger.'

'Jij hebt evenveel honger als ik.'

'Ga vooral zo door, meneer, maar dan ga ik wel op de veranda ontbijten.' Ik werp hem een veelzeggende blik toe. 'Alleen.'

Charlie schudt lachend zijn hoofd, nog altijd met het afkoe-lende ei op zijn vork. Maar ik zie de berusting in zijn blik. Hij weet dat ik het meen.

Streng knip ik met mijn vingers. '*Tempus fugit!*'

Gehoorzaam laat Charlie het ei weer op zijn bord glijden. 'Ik moest zo nodig trouwen met het enige meisje dat haar school-Latijn niet vergeten is.'

Ik haal mijn schouders op. 'Ik vond Latijn leuk, het beetje dat we geleerd hebben. Daarmee wil ik maar zeggen: als jij opgelet had, zou jij het ook onthouden hebben.'

'Jij vond méétkunde leuk, Ruth. Proefwerken en zo. Verdraaid, jij vond alles leuk, van de kleuterschool tot de examenklas.'

Charlie weet dat ik mijn hele leven al meer honger heb naar kennis dan naar eten. Ondanks pa. Of misschien wel vanwege hem. Misschien is dat het geschenk dat pa mij gegeven heeft. Neem iets weg, maak het moeilijker te bereiken, zet er grenzen omheen – met veroordelende teksten als 'Dit is slecht en dat ook' en 'Het enige goede boek is de Bijbel' – en het verlangen wordt alleen maar groter. Lang voordat Charlie en ik met elkaar trouwden, wilde ik naar de universiteit en lerares worden, kennis en informatie uitdelen, terwijl ik zelf ook zou blijven leren. Maar toen kwam Charlie, mijn beste vriend, die er altijd al was, maar ditmaal kwam hij met een ring en een belofte: 'We gaan weg uit Alba. We gaan ver weg wonen. We gaan de wijde wereld zien.' Ik wil nog steeds naar de universiteit. Maar ik zal er niet alleen naartoe gaan. Charlie gaat er ook heen.

Nu houdt hij zijn hoofd scheef en grijnst naar me. 'Jij weet heel goed waarom ik niet opgelet heb op school, Ruthie.'

Zijn opgekrulde mondhoeken trekken mij dichter naar hem toe. Ons bed zou nog steeds een eiland kunnen zijn.

'Omdat onze lerares streng en saai was?' Ik weet dat dit niet het juiste antwoord is (al is het een aspect van de waarheid). Maar ik wil het hem horen zeggen. En hij zegt het.

'Ik had het te druk met naar jou kijken.'

Met mijn vork wuif ik zijn woorden weg, maar ondertussen koester ik ze stuk voor stuk. 'We weten allebei dat jij meer dan genoeg oplette tijdens de exacte vakken. Wat dat betreft waren we altijd anders.'

Anders dan de meeste andere leerlingen, bedoel ik, zoals Charlie best weet. De meeste leerlingen zaten daar, omdat ze moesten. Charlie en ik zaten daar omdat we dat zelf wilden.

Hij haalt zijn schouders op en gaat door met eten. Hij wil later arts worden, heeft hij altijd gezegd. Nu we getrouwd zijn, voegt hij daar vaker aan toe: 'Als het kan.' Als. Het hangt ervan af hoelang deze moeilijke tijd aanhoudt en hoeveel geld er binnenkomt, bedoelt hij. En er zou eerst een kindje kunnen komen, als God dat wil en als het geld er is. Nee, gewoon als God het wil: een kindje.

Héél af en toe, als alle karweitjes klaar zijn en ik alleen ben, sta ik mezelf toe te dagdromen; over eerst naar de universiteit en daarna lesgeven, vóór een kindje of wat dan ook. Ik zou een interessante lerares zijn, heel anders dan mevrouw Himmel, onze vroegere lerares. Soms denk ik dat we op school zo veel leerden óndanks mevrouw Himmel, niet dankzij haar. Juffrouw Berger, de bibliothecaresse, was mijn enige echte lerares. Vorig jaar in augustus, vlak nadat Charlie en ik ons hadden verloofd, toen hij als landarbeider werkte en ik bij de openbare bibliotheek van Alba werkte, wilde juffrouw Berger Charlie en mij overhalen om ons in te schrijven voor de universiteit. 'Je moet het gewoon doen,' zei ze. 'Als intellectuele oefening. Bij wijze van experiment, als je het zo wilt noemen.' Ik pakte Charlies handen vast, alsof we op het punt stonden samen een geweldige grap uit te halen. Maar toen zei hij: 'Geen geld, het heeft geen zin om te oefenen of te experimenteren.' Met dat hij die woorden uitsprak, voelde ik mijn schouders naar beneden zakken. 'Later misschien,' voegde hij er snel aan toe. 'Maar dan laten we jou eerst gaan, Ruth. Ik hoef niet zo nodig meteen naar de universiteit. Er is maar één ding wat ik meteen nodig heb. Eén persoon.' Hij sloeg zijn arm om me heen en trok me naar zich toe, en een paar dagen lang lieten we ons zo afleiden door de kwestie van geld en door het antwoord dat we voor elkaar waren dat we de hele inschrijving voor de universiteit vergaten.

Maar juffrouw Berger gaf het niet op. Op een avond in september liet ze Charlie en mij aan weerszijden van de tafel in de bibliotheek zitten en legde ze twee grote, geelbruine enveloppen

tussen ons in op tafel. Elke envelop bevatte een inschrijvingsformulier van de Union University in Pasadena, Californië. Juffrouw Berger had er indertijd zelf over gedacht naar deze universiteit te gaan. Het is een goede universiteit, vertelde ze ons, met prima opleidingen voor toekomstige leraren en artsen. ‘Vul die formulieren in, al is het alleen om mij een plezier te doen,’ smeekte ze.

Dus vulden we ze in, aangespoord door juffrouw Berger, en deden ze op de post. En bij dat idee – dat onze aanmeldingen ergens zijn, dat ze ver weg in Californië op een bureau of in een kast liggen – sta ik alleen stil als alle huishoudelijke karweitjes gedaan zijn en ik van mezelf mag dagdromen.

Nu pak ik Charlies overhemd vast, trek hem dicht naar me toe en zoen hem vol op de mond. We smaken naar broodjes en naar onszelf. Wat wil een mens nog meer? Jam? Naar de universiteit? Dit is alles wat ik nodig heb. Als ik hem loslaat, heb ik geel stof aan mijn vingertoppen. De grond van Texas. Zo anders dan de rode klei van Oklahoma. Hij heeft zijn belofte gehouden. We zijn verhuisd. Niet echt heel ver van Alba, maar wel ver genoeg.

Ik veeg mijn handen af aan mijn servet. ‘Vandaag zal ik de was doen. Dat belooft ik.’

Charlie haalt zijn schouders op. ‘Dat hoeft je niet te doen als je er geen zin in hebt. Deze werkbroom kan nog tot en met woensdag mee, voordat hij uit zichzelf rechtop blijft staan.’

Dat laatste is niet overdreven. Na een paar dagen werk op het olieveld staan zijn kleren letterlijk stijf van olie, benzine, stof en zweet. Vandaar de noodzakelijke Lava-zeep en de Ivory-zeep voor mijn plezier.

‘Maandag is wasdag,’ zeg ik ferm. Ik ben bijna klaar met het in kruissteek borduren van een stel theedoeken die getuigen van dit soort feiten, want erop heb ik geborduurd: Maandag – wassen, dinsdag – strijken, woensdag – schoonmaken, enzovoorts. Onder deze geheugensteuntjes heb ik in kruissteek

kleine dieren geborduurd als decoratie. Het dier voor maandag is een lammetje. Voor dinsdag een gans. Voor woensdag een kat. De rest van de dieren moet ik nog borduren. Maar aangezien donderdag ‘verstellen en naaien’ is, zal ik daar snel genoeg klaar mee zijn.

Charlie brengt zijn lege bord en beker naar de gootsteen in de keuken. Ik sta ook op, al ben ik nog lang niet klaar met eten. ‘Ik wou dat je niet zo snel at.’ Het lukt me niet om te verbergen dat ik hem nu al mis.

Charlie pakt zijn lunchketel. ‘Het heeft geen zin om het onvermijdelijke uit te stellen.’

‘Dat bedoel ik niet. Ik heb het over je spijsvertering.’

Hij leunt voorover en knabbelt aan mijn oor, zo speels als mijn lammetje in kruissteek. Hij doet alsof hij kauwt en slikt en klopt daarna tevreden op zijn buik. ‘Mijn spijsvertering is prima.’

Samen lopen we naar de veranda aan de voorkant van ons huisje. De zon schijnt helder. Verschillende vogels – zwarte kraaien, bruine krombekspotlijsters, blauwe gaaien – laten zich horen, maar de treurduif zwijgt. Pas in de avondschemering zal ze weer zingen, en snel daarna komt Charlie weer thuis.

We zeggen elkaar: ik houd van jou. We houden elkaar nog even vast. En daarna – wat moeten we anders? – nemen we afscheid.

Als ik later op mijn knieën in de smalle, zich steeds verplaatse strook schaduw van de valse christusdoorn een van Charlies werkbrokken zit te schrobben op het wasbord – zijn overhemden heb ik te weken gezet in een grote pan – hoor ik het hoge stemmetje van een van mijn buurkinderen. ‘Twee plus twee is vijf.’

Ik richt mijn aandacht op Charlies werkbrok – de knieën zijn zo versleten dat je er bijna doorheen kunt kijken – maar om mijn mond speelt een glimlach. Mijn buurmeisje weet wel beter. Ik heb het haar beter geleerd. Ze is me aan het plagen.

‘Heel goed, Edna Faye,’ plaag ik haar op mijn beurt.

Een stilte is het gevolg. Ik pers mijn lippen op elkaar om niet in de lach te schieten en begin weer te schrobben. Deze werkbroek heeft bijna de vorm van Charlie aangenomen. Bijna voel ik de vorm van zijn botten als hij knielt of bukt.

‘Drie plus drie is zeven.’

‘Uitstekend.’ Terwijl ik de gerafelde zomen voorzichtig onder handen neem door ze kort langs elkaar heen te wrijven, vertel ik Edna Faye dat ze het slimste meisje in de wijde omtrek is.

Daarop hoor ik haar blote voeten over de aarde trippelen en het felle licht van de late ochtend wordt iets zachter. Nu staat ze achter me en haar smalle schaduw voegt zich bij die van de valse christusdoorn. ‘U luistert niet, mevrouw Ruth.’

Edna Faye is zes jaar en bijna niemand lijkt ooit naar haar te luisteren, vooral niemand bij haar thuis. Uit wat ik gezien heb, maak ik op dat dit het grootste deel van haar leven al het geval is. De enige constante in het leven van het kind van een tijdelijke arbeider is verandering en in dit gezin heeft constante verandering constante chaos opgeleverd. Als middelste van de zeven kinderen is Edna Faye hier in het bijzonder de dupe van. Bij elke verhuizing raakt ze een beetje verder verdwaald.

Op een maandag, misschien een maand geleden, slenterde Edna Faye deze kant op toen ik naar buiten stapte. Hongerig keek ze naar de pan die ik droeg, alsof ze dacht dat er soep in zat, maar er zat alleen heet water met wasgoed in. Toch begon ze, toen ik naar haar glimlachte, in de tuin rond te snuffelen, in steeds kleinere cirkels. Uiteindelijk kwam ze schuchter naar me toe en ging naast me op de grond zitten. Ik vroeg hoe ze heette en vertelde hoe ik heette, en meer was er niet voor nodig. Edna Faye is sindsdien nauwelijks opgehouden met praten.

‘Vier plus vier is negen,’ zegt ze nu. Haar stem stukt van boosheid of verdriet, een van die twee. Ik kan de gedachte dat zij ongelukkig is, terwijl ik erbij ben, niet verdragen, dus draai ik me om en neem haar groezelige handjes in mijn natte handen.

‘Moeten we oefenen met optellen?’ Hoewel ik het beste met haar voorheb, klink ik saai en streng, een jongere versie van mevrouw Himmel. Maar als haar methodes bij mij werkten, werken ze bij Edna Faye ook, denk ik; vandaag in elk geval wel. Ze knikt plechtig en knippert met haar ronde, grijze ogen. Als ze niet zo mager was – gevaarlijk mager, met een bolle hongerbuik onder haar jurk, die van een meelzak gemaakt is – zou haar bleke gezicht, omlijst door een melkwitte stralenkrans van haren, op een volle maan lijken. Nu verraden haar ingevallen wangen en slapen dat dit kind vreselijk hongerlijdt.

‘Goed dan.’ Mijn stem klinkt vriendelijker. ‘Laat me eerst even de schone spullen van meneer Charlie ophangen, dan gaan we daarna aan jouw rekensommen werken.’

Edna Faye grijnst haar scheve, grauwe melktandjes bloot.

Ik hang Charlies werkbroek aan de waslijn, samen met verscheidene paren sokken die lang genoeg hebben geweekt in een emmer met bleekmiddel en die op donderdag – ‘verstellen en naaien’ – versted en genaaid en gestopt moeten worden. Daarna pak ik Edna Faye bij de hand en neem haar mee naar binnen. Ik leg een stuk papier en een potlood op de keukentafel. ‘Optellen. Met één. Eerst de oneven getallen en daarna de even getallen. Dat is het omgekeerde van wat we anders doen.’ Op dat laatste leg ik de nadruk, omdat Edna Faye van afwisseling houdt. Misschien is afwisseling het enige vertrouwde in haar korte, maar altijd veranderende leven.

Edna Faye buigt haar hoofd over haar werk. $1 + 1 =$, schrijft ze zorgvuldig op de bovenste lijn van het papier, terwijl haar tong binnen in haar mond aan het werk is en haar wang bijna tot vollemaanstand naar buiten duwt. Ik haal een kan melk uit de koelkast en tuur erin. Een beker kan ik wel missen, op zijn minst. Ik giet melk in een lege weckpot, snijd daarna een snee brood af en smeer er een dikke laag stroop op. Dat alles zet ik voor Edna Faye op tafel, en ze ademt de geur diep in. Ruiken is bijna even lekker als eten en ze heeft blijkbaar leren leven van de geur van

voedsel alleen. De geuren van brood, stroop en melk geven haar genoeg kracht om alle optellingen met oneven getallen te maken, en ook een heel aantal met even getallen. Het duurt een hele tijd voordat ze haar eerste hap neemt, haar eerste slok. En dan is het bord meteen leeg, en de weckpot ook. Edna Faye eet zelfs nog sneller dan Charlie. Zodra ik me de ingrediënten kan veroorloven, wil ik twee taarten bakken, zodat dit kind en mijn man hun eigen taart-eetwedstrijd kunnen uitvechten.

Zoals ik haar geleerd heb, houdt Edna Faye haar hand voor haar mond voordat ze boert. 'Neem me niet kwalijk,' zegt ze. Dat heb ik haar ook geleerd. Ze is nog steeds zo hongerig als een berenjong, dus schenk ik haar nog wat melk in. 'Rustig aan, nu,' zeg ik, en ze doet haar best om me te gehoorzamen, terwijl ik haar sommen nakijk.

'Goed gedaan.' Ik glimlach. Deze keer verdient ze mijn compliment. 'Perfect, zelfs.'

Edna Faye likt de melksnor van haar bovenlip. 'Nu aftrekken.'

Dat bevalt me nog het meest aan Edna Faye. Ze wil graag leren. Dat heeft ze nodig.

De tijd verstrijkt met als enige geluiden het getik van de klok en het gekras van haar potlood op het papier. Intussen eet ik mijn eigen lunch.

'Hier,' zegt ze uiteindelijk, als ze haar sommen inlevert. En nu ben ik degene die zich over de vlekkerige getallen buigt om de verschillen na te rekenen.

Edna Faye heeft een paar fouten gemaakt in de sommen met acht en negen, maar echt, ze doet het prima voor een kind dat pas de laatste paar weken geleerd heeft hoe je getallen op een voorspelbare manier groter en kleiner kunt maken. Als beloning nodig ik haar uit in de voorkamer om samen met mij op de doorgezakte bank te zitten. Die bank hebben Charlie en ik aan de kant van de weg gevonden. Het meubelstuk zal wel van de overvolle truck van de een of andere reiziger gevallen zijn en

daarna dreigde het ook van de onze te vallen. Maar we hebben de bank hier gekregen en het is het tweede eiland in ons leven geworden.

En terwijl de zon haar hoogste punt aan de hemel bereikt en daarna weer begint te zakken, de werkbroek en sokken drogen aan de lijn en kleine schaduwen zich weer beginnen te verzamelen in de hoeken van de kamer, wat betekent dat de minuten echt wegtikken, tot de tijd waarop de treurduif koert en Charlie terugkomt, lees ik hier, op de bank, Edna Faye een verhaal voor uit mijn exemplaar van *De sprookjes van de gebroeders Grimm*. We kiezen voor Raponsje, haar lievelingssprookje, dat ook een van mijn lievelingssprookjes is. 'Wat vind je zo leuk aan dit verhaal?' heb ik haar een keer gevraagd. 'De toren,' antwoordde Edna Faye. Alsof de grootste vreugde in het leven zou zijn om alleen opgesloten te zitten, helemaal alleen in een stille kamer, met niets anders te doen dan je haar te laten groeien en regelmatig te eten krijgen. Ik vind het verhaal leuk om een volkomen andere reden: de ontsnapping. Edna Faye zou er waarschijnlijk tevreden mee zijn als we nooit bij dat gedeelte aankwamen, maar ik lees altijd door tot het einde: ze leefden nog lang en gelukkig.

Ik lees voor. De zon daalt. De overhemden weken. De minuten tikken. De schaduwen verzamelen zich, worden dieper, klampen zich aan elkaar vast. Ik sla de ene bladzijde na de andere om.

Pas als ze al bijna lang en gelukkig leven, dringt het tot me door. Het lesgeven heeft me zo in beslag genomen dat ik de tijd vergeten ben. Ik heb verzuimd met een kruik koud water en natte handdoeken naar Charlie te gaan. Nu is het te laat. Maar morgen zal ik hem op zijn werk opzoeken.

Ik sla nog een bladzijde om en luister of ik de treurduif hoor.

In plaats daarvan klinkt er een geluid dat ik nog nooit gehoord heb, alsof twee treinen tegen elkaar botsen. Ons kleine huis schudt, de bank slingert, het raam rammelt. De weckpot

waaruit Edna Faye gedronken heeft, valt van de keukentafel en spat in scherven uiteen op de vloer.

Stilte. Op het geluid volgt stilte. Een stilte zoals de orkaan die Alba in 1930 trof achter zich liet. Maar deze stilte duurt zelfs nog langer. Deze stilte wordt op zijn eigen manier een verschrikkelijk geluid.

Naast mij beweegt iets en de betovering die mij als bevroren op mijn plaats deed zitten, wordt verbroken. Ik kijk naar beneden. Edna Faye. Haar grijze ogen lijken haar hele hollemaangezicht in beslag te nemen. ‘Wat was dat?’ vraagt ze.

Ik schud mijn hoofd en zodra ik daarmee begin, kan ik niet meer ophouden. Hoofdschuddend loop ik naar de voordeur, die ik opendoe. Nog altijd is er geen geluid te horen. Er staat niemand op de stille weg. Alle vogels in de bomen – zwarte kraaien, bruine krombekspotlijsters, blauwe gaaien – zijn met stomheid geslagen. Onze treurduif... Ik hoop dat zij vanmorgen heel ver hiervandaan gevlogen is en probeer me er vervolgens van te overtuigen dat dat zo is. Ze komt vanavond terug, als Charlie terugkomt, want Charlie was vandaag aan het werk op een nieuw olieveld, ver weg, een veilig veld, ver weg.

Ik sta op de veranda en kijk naar hem uit, al is het nog geen tijd voor hem om thuis te komen. Eigenlijk lijkt de tijd helemaal stil te staan; daardoor zal hij ongetwijfeld nog langer opgehouden worden.

Ik kijk naar de plek waar de zon zou moeten zijn, stilstaand boven de horizon, maar in plaats van de zon zie ik een zwarte wolk rook dreigend opdoemen; hoger, steeds hoger, een enorme wolk die steeds verder opzwellt. Dan ruik ik het. Brandende olie. En nog iets anders: iets wat naar verschroeid vlees en verzengd haar ruikt.

Ik sla mijn handen voor mijn neus en mond om de stank weg te houden, om de kreet die in mijn keel opkomt te onderdrukken, en de tijd begint weer. Buren komen uit tenten en huizen

zoals de onze naar buiten stromen; vrouwen en kinderen en mannen – mannen die te oud zijn om te werken of gewond zijn geraakt en niet kunnen werken – en ze schreeuwen: ‘Uitbarsting!’ Telkens weer hoor ik dat woord, maar hoe vaak ik het ook hoor, ik kan niet bedenken wat het betekent.

Iemand trekt aan mijn jurk. ‘Ik moet mijn ma zoeken.’

Edna Faye's hoge stem klinkt plechtig, omdat zij de situatie blijkbaar wel begrijpt. Ik laat me op mijn knieën zakken. Nu kunnen we elkaar recht in de ogen kijken en zij is de onderwijzeres. ‘Wat is er gebeurd?’

‘Uitbarsting,’ zegt ze. Bij het zien van de uitdrukking op mijn gezicht – Ongeduld? Boosheid? – huivert Edna Faye. Ze is bang. Ik wil niet de zoveelste volwassene zijn die haar angstig maakt. Ik zou geruststellend moeten glimlachen en tegen haar moeten zeggen dat ze naar haar moeder op zoek moet gaan. Maar nee, ik pak haar schouders en trek haar dichterbij naar me toe, zodat ik haar, ondanks het weeklaag dat overal om ons heen opstijgt, woord voor woord kan verstaan.

‘Wat bedoel je met “uitbarsting”?’

‘Een brand. Een grote brand. Een erge brand.’ Nu huilt ze. ‘Daar is mijn oom aan doodgegaan, en mijn opa ook, in Whizbang, een tijd geleden.’

Whizbang in Oklahoma, bedoelt ze. De explosief groeiende stad die bijna van de ene dag op de andere ontstond rondom een van de grootste oliebronnen die ooit ontdekt is... bijna even groot als de oliebronnen hier. Ik heb van Whizbang gehoord. Ik heb van die brand gehoord. Die verwoestte alles wat op zijn pad kwam. Die heeft Whizbang vrijwel helemaal verwoest.

Ik kijk weer naar de horizon. De brand is in het westen. Welke kant reed Charlie vanmorgen op, nadat hij achter het stuur van onze truck was gaan zitten? Ik keek hem na, terwijl hij met zijn lunchketel in de hand naar de truck liep. Ik zag hem instappen. Ik stak mijn hand op en wierp hem een kushand toe. Hij gaf een kushand terug. Zwaaiend reed hij achteruit met de truck de

zandweg op die hem wegvoerde. Maar ik heb hem niet nagekeken, terwijl hij wegreed. Toen had ik me al omgedraaid naar het huis. Omdat het vandaag maandag is. Maandag – wassen. Ik moest aan de slag. En daar staat de pan waarin zijn overhemden weken. Daar hangt zijn werkbroeck aan de lijn en zijn sokken hangen er ook, met knijpers op hun plaats gehouden. Ze zijn al gedroogd in de warme wind van Texas. Maar ik zal ze opnieuw wassen, want kijk: vage flarden vette, zwarte rook, zo donker als een zandstorm maar kan zijn, zo donker als een stemming maar kan worden, kruipen rondom de werkbroeck en de sokken aan de lijn en de overhemden die nog altijd staan te weken in de pan... Kleren die Charlie zal dragen, die zijn huid zullen raken. De huid van mijn man ruikt naar Ivory-zeep, met daarnaast een zweem Lava. Ik kan niet hebben dat hij stinkend naar zijn werk gaat. Hij mag niet ruiken als iets – o, God – als iemand die verbrand is.

Dat ben ik aan het doen als een man me komt vertellen dat Charlie dood is, omgekomen tijdens de uitbarsting. Ik sta Charlies overhemden, werkbroeck en sokken te schrobben. De man praat tegen me. Hij praat tegen me. Praat tegen me. Tegen de achterkant van mijn gebogen hoofd praat hij, tegen mijn ronde schouders, terwijl mijn hele lichaam zwoegt van de inspanning. Ik hoor ‘man’ en ik hoor ‘dood’ en dat is alles wat ik hoor. Meer hoeft ik niet te horen. Nu moet ik aan de slag. Nog nooit heb ik zo hard gewerkt aan één simpele taak. De taak van maandag. Ik doe mijn best.

Maar ik kan Charlies kleren niet schoon genoeg krijgen. Ik kan zijn sokken niet wit krijgen, niet zo wit als de sneeuw die ik nog maar een paar keer in mijn leven gezien heb. Eén keer was ik samen met Charlie. Dat is nu acht jaar geleden. Hij was veertien, ik dertien. Aan het eind van een middag in januari liepen we uit school naar huis. De maan stond al hoog aan de hemel, zoals de maan nu ook aan de hemel moet staan. Alleen ging de maan toen schuil achter wolken en nu, in maart, gaat de maan

schuil achter rook. Charlie en ik waren in gesprek; we bespraken een opmerking die mevrouw Himmel had gemaakt over de zesde dag en over Adam en Eva. Zachtjes vertelde Charlie over iets wat hij stiekem gelezen had, ergens in een hoekje van de openbare bibliotheek van Alba, waar ik later zou gaan werken. Charlie had fragmenten gelezen van een boek dat geschreven was door een man die Darwin heette. Deze Darwin dacht dat er meer dan zes dagen voor nodig geweest waren om de wereld te maken, en Charlie vroeg zich af wat ik daarvan vond. Terwijl ik daarover nadacht en Charlie op mijn antwoord wachtte, begon er sneeuw uit de lucht te vallen, als een geschenk uit de hemel. 'Kijk!' zei Charlie. En we hieven onze handen omhoog, alsof we 'halleluja' riepen, en de witte vlokken vielen op onze wollen wanten. Charlies handen waren groot. De mijne waren klein. Charlies wanten waren blauw. De mijne waren rood. Dat herinner ik me. We keken naar onze handen, naar de sneeuwkristallen die glinsterend afstaken tegen de wol; elk kristal even uniek als een mensenziel, fel schitterend en snel uitgedoofd. 'Het is een wonder,' zei ik, en Charlie beaamde dat. Een wonder. Onze eerste sneeuw samen, een wonder dat we met elkaar deelden, en we beloofden elkaar dat we nog veel meer wonderen met elkaar zouden delen.

Tijdens onze eerste sneeuwbus samen werden Charlie en ik verliefd op elkaar, besef ik, terwijl ik de hele donkere, rokerige nacht zijn kleren was. Ik schrob gaten in de knieën van zijn werkbrok en nog grotere gaten in de hielen van zijn sokken. Ik was de manchetten en de boorden van zijn overhemden tot rafels. Ik schrob mijn handen rauw. Tot bloedens toe.

De dag waarop Charlie en ik verliefd op elkaar werden. De dag van het enige wonder in mijn leven.

Wat zou jij doen als je moest vluchten?

Texas, 1934. Door een noodlottig ongeval komt er een abrupt einde aan Ruths prille huwelijksgeluk. Tegen de zin van haar ouders vertrekt ze naar Californië. Daar komt ze in contact met Thomas, die zich het lot van vluchtelingen heeft aangetrokken. Op zijn avondschool voor kinderen zet ook Ruth zich met hart en ziel in, en bouwt ze bijzondere vriendschappen op.

Dan wordt het kamp overvallen, en worden de vluchtelingen gedwongen te vertrekken. Opnieuw zit Ruth bij de brokstukken van wat ze had opgebouwd. Maar dit keer is er hoop! Met alles wat ze in zich heeft vecht Ruth voor een toekomst voor de mensen van wie ze is gaan houden. Inclusief Thomas.

Karen Halvorsen Schreck won in de korte tijd dat ze schrijft al diverse prijzen. Haar werk werd door *Publisher's Weekly* 'indrukwekkend' en 'doordacht' genoemd.

'Meesterlijk geschreven ... een must-read.'

– USA TODAY

NUR 342

9 789023 953807